

Andres Pöld

Korduvatest meeldetuletustest hoolimata pole kohtus erisuguste kuritegude eest süüdi mõistetud endine julgeolekuametnik Hermann Simm ja poliitik Villu Reiljan Eesti riigilt kunagi teenete eest saadud aumärke reaalselt tagastanud.

President Toomas Hendrik Ilves otsustas 2010. aasta mai lõpus võtta kuriteos süüdi mõistetud Rahvaliidu eksjuhilt ja endiselt keskkonnaministrilt Reiljanilt teenetemärgid: talle 2002. aastal antud Riigivapi neljanda klassi teenetemärgi ja 2006. aastal antud Valgetähe teise klassi teenetemärgi.

Riigireetur Simmilt hakkas presidendi kantselei talle antud Valgetähe IV klassi teenetemärki tagasi nõudma juba 2009. aasta kevadel.

Presidendi nõuniku Toomas Sildami sõnul pole kumbki mees seni oma aumärke füüsilisel kujul tagastanud. Juriidiliselt nad end aga Eesti Vabariigi teenetemärkide kavalerideks tituleerida ei saa, hoolimata sellest, et aumärgid on füüsilisel kujul nende käes. Vastasel korral võiksid end näiteks Nõukogude Liidu kangelaseks tituleerida turult vastava aumärgi ostnud tegelased.

Pistise nõudmises Eesti kohtutes lõplikult süüdi mõistetud Reiljan on teenetemärkide presidendi kantseleile mitte tagastamist põhjendanud väitega, et ta ei kannagi neid üldse ja pealegi ei saanud ta neid mitte Ilveselt, vaid president Arnold Rüütlilt, nüüdselt Rahvaliidu auesimehelt.

Teenetemärk võetud neljalt inimeselt

Väidetavalt on Simmilt teenetemärgi tagasisaamine takerdunud lihtsa põhjuse taha – Simm kannab vanglakaristust.

Teenetemärki pole seni tagastanud ka seda koos Eestit okupeerinud riigi sümboolikaga kandnud soomlane Risto Teinonen, kes sai selle skautluse edendamise eest president Lennart Merilt. Teinonen on varem öelnud, et temalt ei saa Maarjamaa risti keegi ära võtta, sest ta on selle juba ära kinkinud, väidetavalt oma emale.

Ainsana on oma Kotkaristi IV klassi teenetemärgi tagastanud endine Lõuna ja Ida politseiprefekt Aivar Otsalt, kellele Tartu maakohus 2009. aasta suvel mõistis kokkuleppemenetluse korras erinevate kuritegude eest karistuseks kolm aastat tingimisi vangistust.

Otsalt, Reiljan, Simm ja Teinonen ongi seni ainsad, kes on teenetemärkidest ilma jäänud.

Teenetemärkide seaduse järgi võib president isikult otsustada teenetemärgi ära võtta, kui on jõustunud kohtuotsus, millega isik on süüdi mõistetud tahtliku kuriteo toimepanemises, või saavad teatavaks enne teenetemärgi andmist esinenud asjaolud, millest teadmise korral ei oleks isikule teenetemärki antud, või isiku hilisem käitumine on olnud niivõrd vääritud, et see välistaks talle teenetemärgi andmise.

Isik, kellelt president on oma otsusega teenetemärgi ära võtnud, peab selle tagastama presidendi kantseleile. Sildami kinnitusel ei saa kantselei töötajad ise minna teenetemärke neist ilma jäetud isikutelt ära võtma, sest seda ei võimalda seadus.

Presidendil on õigus, mitte kohustus

Praegu käib Võrus kohtuprotsess Afganistanis raskelt vigastada saanud Aleksander Issajevi üle. Süüdimõistmisel võib teda ähvardada kuni viieaastane vabadusekaotus. Kas lisaks ähvardab teda ka Kotkaristist ilmajäämine?

Sildami sõnul on Issajev saanud autasu lahinguliste teenete eest ja seetõttu teda eelmise nelja

mehega kõrvutada pole päris sobilik. "Toonitan, presidendil on õigus, mitte kohustus kellelki teenetemärke ära võtta," jätab Sildam otsad lahtiseks. "Pealegi on mees juba niigi palju kannatanud."

Kes on kes?

Villu Reiljan (59) – Luua Kõrgema Metsakooli direktori ametikohalt poliitikasse siirdunud Reiljan oli aastatel 1995–1999 ja 2003–2006 keskkonnaminister. Rahvaliidu esimehena juhtis Reiljan nii 2001. kui ka 2006. aastal Arnold Rütli presidendikampaaniat. 2006. aasta sügisel puhkenud nn maadevahetuste skandaali tõttu lahkus ta ministriametist. Maadevahetuse kohtuprotsess on praegu pooleli.

Herman Simm (65) – on töötanud Harju politseiprefekti ja politseiameti juhina. 2000. aastal nimetati ta kaitseministeeriumi riigisaladuse kaitse osakonna juhatajaks, 2006. aasta novembris lahkus Simm omal soovil juhataja kohalt, kuid jätkas tööd ministri nõunikuna kuni vahistamiseni. Ametis olles lekitas Simm kümme aastat Venemaa välisluurele salajasi materjale.

Aivar Otsalt (48) – Töötanud Keskuurimisbüroo eriti tähtsate asjade uurija ning Valga ja Tartu politseiprefektina, oli ka Lõuna politseiprefektuuri prefekt. Otsalt avalikustas 2005. aastal justiitsminister Ken-Marti Vaheri plaani püüda korrumpeerunud ametnikke piirarvude kaupa. Sellest tekkinud skandaali järel langes Juhan Partsi valitsus.

Risto Teinonen (52) – Soome päritolu dissident, natsionaalsotsialist ja endine Eesti skaudiliikumise tegelane. Aastal 2002 pälvis ta eriliste teenete eest Eesti kodakondsuse, kuna tema tegevus oli suurendanud Eesti rahvusvahelist tuntust ja ta oli aktiivselt kaasa aidanud Eesti Vabariigi taastamisele. Aastal 2011 võttis ta tagasi Soome kodakondsuse. 2006. aastal asutas Teinonen koos kahe Tartu Ülikooli usuteadusetudengiga ajaloo huviliste seltsi MTÜ Uus Euroopa, mis on välja andnud kordustrukid raamatutest "Adolf Hitler – vabastaja" ning "Adolf Hitler ja lapsed". Allikas: Vikipeedia

Artikkel Õhtulehe [veebilehel](#).